

mkg

Miljöorganisationernas
kärnavfallsgranskning

Kärnavfallsfrågan i ett miljöperspektiv: Miljöorganisationernas kärnavfallsgransknings (MKG:s) aktuella syn

Presentation av Johan Swahn, MKG:s kanslichef, och Mikael Karlsson, vice ordf MKG, vid seminarium mellan Oskarshamns och Östhammars kommuner och de nationella organisationer som beviljats medel från kärnavfallsfonden, Gimo Herrgård, 2005-10-09

Kort om MKG

- **Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning (MKG) är en ideell förening som bildades den 27 oktober 2004.**
- **MKG erhåller sedan 1 januari 2005 medel ur Kärnavfallsfonden.**
- **MKG:s kansli i Göteborg invigdes vid ett öppet hus den 29 april 2005.**
- **Hösten 2005 är MKG etablerad som en nationell aktör inom kärnavfallsområdet.**

Bakom MKG står många

- **Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning (MKG) har följande medlemsföreningar:**
 - Fältbiologerna
 - Oss: Opinionsgruppen för säker slutförvaring i Östhammar
 - Svenska Naturskyddsföreningen (SNF)
 - SNF:s länsförbund i Kalmar län
 - SNF:s länsförbund i Uppsala län
- **Föreningens medlemsföreningar har ett medlemstal på över 168 000 unika individuella medlemmar**

MKG:s syfte

Ur stadgarna:

”MKG:s syfte är att verka för den på lång sikt miljö- och hälsomässigt bästa lösningen för omhändertagande av avfall från kärnteknisk verksamhet i Sverige.”

MKG:s expertråd

Gunnar Bengtsson, docent, fd Generaldirektör för SSI och
Kemikalieinspektionen

Inga Carlman, professor, Mittuniversitetet, Östersund och IMIR (Institutet
för miljö rätt)

Herbert Henkel, docent, geofysik, Kungliga tekniska högskolan

Olov Holmstrand, tekn dr, hydrogeologi, miljö konsult, Ramböll Sverige AB

Gunilla Högborg-Björk, jur kand, miljö rätt, Uppsala universitet

Christina Hörnberg Lindgren, lektor, miljö rätt, Umeå universitet

Arne Kaijser, professor, teknik historia, KTH

Tomas Kåberger, docent, energi expert

Lars Löfquist, doktorand, etik, Teologiska institutionen, Uppsala universitet

Göran Sundqvist, docent, sociologi, Avd för teknik- och vetenskapsstudier,
Göteborgs universitet

Göran Skogh, professor, nationalekonomi, Linköpings universitet

Karl-Inge Åhäll, docent, berggrundsgeologi, Karlstad universitet

Synen på miljön har förändrats de senaste 30 åren

- Hållbar utveckling är idag ett centralt begrepp
- Ekologisk – miljömässig – hållbarhet sätter ramarna för hållbarhet
- Sverige är ett föregångsland för hållbar utveckling
- Den globala hållbara energiframtiden innehåller bara förnybar energi
- Sverige satsar på kretsloppstänkande, försiktighetsprincipen, användning av bästa möjliga teknik vilket avspeglas i vår moderna miljölagstiftning – Miljöbalken
- Även internationellt sker samma utveckling, men Sverige ligger före – vi har ett ansvar även här

Miljörörelsen är en viktig samhällsaktör

- Miljörörelsen är en viktig aktör för att snabba på utvecklingen mot ett hållbart samhälle.
- Miljörörelsen uppfattas som på detta sätt inom det nationella politiska systemet och inom statliga myndigheter.
- Detta har gett miljörörelsen ökad insyn och påverkan i det statliga miljöarbetet och ökade möjligheter att delta i miljöjuridiska processer.

Miljöhänsyn måste få gå före andra hänsyn

- **Miljöaspekter måste gå före andra aspekter när stora nya avfallshanterings- och infrastrukturprojekt planeras.**
- **Detta är grundsynen i miljöbalken och så kommer miljödomstolarna att se på frågan.**
- **I ett så viktigt projekt som ett slutförvar för använt kärnbränsle kommer domstolen att vara ytterst noga med att studera att bästa möjliga teknik och metod och bästa möjliga lokalisering är vald.**

Miljörisker med ett slutförvar (I)

- **Använt kärnbränsle från kärnkraftverk är bland det mest miljöfarliga material som människan producerar. Det finns därför stora miljörisker med ett slutförvar:**
 - Med tiden kommer ett slutförvar att börja läcka ut miljögifter. Under flera hundra tusen år kommer läckaget att vara radioaktivt. Under all framtid kommer förvaret att innehålla giftiga metaller.
 - Under den tid slutförvaret innehåller miljöfarliga radioaktiva ämnen kommer en istid att äga rum. Vid en felaktigt val förvarsmetod kan förvaret förstöras.
 - Det finns risker för oavsiktliga intrång som förstör förvaret.

Miljörisker med ett slutförvar (II)

- **Det finns även risker för avsiktliga intrång:**
 - Slutförvaret kommer att vara ett möjligt mål för terrorism
 - Slutförvaret kommer att vara en källa för plutonium för att göra kärnvapen
 - Slutförvaret kan bli föremål för mytbildning som leder till avsiktliga intrång som förstör förvaret
- **Dessa scenarier kan ge mycket svåra miljökonsekvenser**
- **Vad gäller risker för avsiktliga intrång räcker det inte att bara säga att framtida generationer måste ta ansvar för sitt eget handlande**

Möjligheter att minska miljöriskerna

- För att minska miljöriskerna från ett slutförvar för använt kärnbränsle bör man se över möjligheten att vidareutveckla den nuvarande metoden eller att använda alternativa metoder samt att använda alternativa lokaliseringar som innebär långsamma grundvattenflöden och att flödenas rikning är gynnsamma
- Dessutom bör man se över möjligheten att göra slutförvaret så svåråtkomligt som möjligt

Uppfyller kärnkraftsindustrins slutförvarsprojektet högt ställda miljökrav?

- **MKG:s nuvarande analys är att avfallsprojektet som kärnkraftsindustrin nu bedriver det inte uppfyller högt ställda miljökrav:**
 - KBS-3 metoden förlitar sig på mänskligt konstruerade barriärer, grundvattenrörelserna är inte i fokus
 - Vid lokalisering har man inte utnyttjat möjligheten att använda naturliga grundvattenflöden som en extra säkerhet
 - Det djup som förvaret planeras för kommer att påverkas av en istid
 - Det djup som förvaret planeras för kommer att ge otillräckligt skydd mot framtida avsiktliga intrång

Kärnkraftsindustrins kärnavfallsprojekt är omodernt

- **MKG menar att kärnkraftsindustrins kärnavfallsprojekt är omodernt.**
- **Grundprincipen togs fram i hast för trettio år sedan för att snabbt tillfredställa behovet av att visa på en lösning på avfallsproblemet för att inte kärnkraftsutbyggnaden skulle stoppas.**
- **Sedan dess har synen på miljöfrågor förändrats i samhället och miljölagstiftningen har utvecklats som en följd av detta.**
- **Detta har inte påverkat kärnkraftsindustrin, vare sig vad gäller omvärdering av sitt metodval eller i hur den genomfört lokaliseringsprocessen**

MKG utreder vidare

- **MKG fortsätter nu sitt arbete med att se till att frågor som rör alternativa metoder och alternativa lokaliseringar blir fullgott belysta inför hanteringen av en eventuell ansökan från kärnkraftsindustrin om miljöprövning av ett slutförvar av KBS-3-typ.**
- **MKG stödjer myndigheternas nuvarande intresse för att få alternativ belysta.**
- **MKG anser inte att det är acceptabelt att myndigheterna endast ger kärnkraftsindustrins kärnavfallsbolag i uppdrag att ta fram underlag för bedömning av dessa frågor.**

MKG vill få all information och vill vara med och lyssna

- **MKG anstränger sig för att kunna få ta del av information som den behöver för att förutsättningslöst kunna bedöma de miljömässiga konsekvenserna av kärnkraftsindustrins kärnavfallsprojekt samt alternativ vad gäller metod och lokalisering.**
- **MKG har funnit att kärnkraftsindustrins kärnavfallsbolag har motarbetat miljörörelsen i detta avseende.**
- **Tillsammans med kommunerna har MKG skapat öppnare samrådsmöten på länsnivå**

MKG kommer att verka för den miljömässigt bästa lösningen

- **MKG har som mål att verka för att den långsiktigt miljö- och hälsomässiga lösningen på kärnavfallsfrågan kommer till stånd.**
- **Vi vill, tillsammans med övriga aktörer, arbeta för att så blir fallet.**
- **MKG sätter miljön i fokus och kommer att arbeta för att den svenska moderna miljösynen genomsyrar kärnavfallsprojektet.**
- **Till stöd för MKG:s arbete finns den moderna svenska miljölagstiftningen.**

Samrådsprocessen måste ge det bästa beslutsunderlaget för miljödomstolen

- **MKB-samrådsprocessen som den nu bedrivs av kärnavfallsbolaget riskerar att underkännas av miljödomstolen**
- **Miljöriskerna i olika scenarier, inklusive avsiktliga intrång, måste fram i samrådsprocessen**
- **Alternativredovisningar av metod och platsval måste fram i samrådsprocessen**
- **Rent administrativt måste samrådsprocessen bli mer oberoende och enhetligt organiserad**

MKG vill göra kärnavfallsfrågan till en riksfråga

MKG anser att kärnavfallsfrågan är en fråga av riksintresse och kommer att arbeta för att föra upp frågan på rikspolitiskt plan och för att frågan ska bli en fråga som berör hela det svenska folket.

Miljörörelsen är angelägen om att ha goda relationer med kommunerna

Miljörörelsen är mycket angelägen om att ha goda kontakter med de nuvarande kärnavfallskommunerna och ser detta möte som en möjlighet att påbörja en ömsesidigt fruktbar relation.

mkg

Miljöorganisationernas
kärnavfallsgranskning